
IN MEMORIAM: DORICA NEMETH-EHRLICH (1948. – 2021.)

DORA KUŠAN ŠPALJ □ Arheološki muzej u Zagrebu

sl.1. Dorica Nemeth-Ehrlich, muzejska savjetnica u mirovini, dugogodišnja djelatnica Arheološkog muzeja u Zagrebu

Potkraj prosinca 2021. godine u 73. godini života zauvijek nas je napustila Dorica Nemeth-Ehrlich, muzejska savjetnica u mirovini, dugogodišnja djelatnica Arheološkog muzeja u Zagrebu.

Dorica Nemeth-Ehrlich rođena je u Zagrebu (8. travnja 1948.), gdje je završila osnovnu i srednju školu, a 1976. diplomirala je povijest umjetnosti i arheologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Cijeli svoj radni vijek, od 1973. do 2013. godine, provela je u Arheološkom muzeju u Zagrebu. Od 1973. do 1981. radila je u biblioteci Muzeja, a od 1981. bila je kustosica u Antičkom odjelu, od 1991. viša kustosica, a od 1997. godine muzejska savjetnica.

Tijekom svog radnog vijeka obavljala je poslove obrade materijala u Antičkom odjelu, npr. rimskog nakita, grčkih vaza, nalaza s raznih lokaliteta te pripremala i obrađivala različite predmete za izložbe Arheološkog muzeja u Zagrebu, npr. za izložbu *Tesori Nazionali della Croazia; Zagreb prije Zagreba; Muzeopis* i dr. Bila je autorica više izožaba (*Aquae lasae – vizualizacija rimske arhitekture; 2000 godina Andautonije* i dr.) te autorica dijela stalnog postava AMZ-a, stalnog postava Zavičajnog muzeja u Varaždinskim Toplicama, kao i autorica brojnih stručnih i znanstvenih radova. Uz redovite muzejske poslove vodila je i arheološka istraživanja na mnogim lokalitetima (1984. – 1988. u Orešcu kod Virovitice, 1982. – 1984. u Kominu kod Zeline, 1984. u Črnkovcu), ali najveći dio svog radnog vijeka posvetila je istraživanjima rimskoga grada Andautonije u Šćitarjevu i naselja Aquae lasae u Varaždinskim Toplicama. Rad u Šćitarjevu i Varaždinskim Toplicama započela je najprije kao suradnica tadašnjih voditelja prof. M. Gorence, dr. sc. B. Vikić i V. Damevski, a od 1987. pa do odlaska u mirovinu 2013. na oba je lokaliteta vodila i organizirala kompleksne radove – od arheoloških istraživanja, konzervatorsko-restauratorskih poslova do muzeološke prezentacije.

Bila je suautorica više projekata vezanih za realizaciju arheoloških parkova u Šćitarjevu i Varaždinskim Toplicama, edukativnih programa i manifestacija (*Dani Andautonije, Proljeće u Andautoniji*), kao i stručna suradnica na vizualizaciji rimske arhitekture. Upravo je zanimanje za rimsku arhitekturu i urbanizaciju te sagledavanje prostora i pejzaža rezultiralo njezinim otkrićem tragova rimske centurijacije na širem prostoru Šćitarjeva, tj. rimske Andautonije.

sl.2. D. Nemeth Erlich i I. Grošinić, V. Toplice 1997.

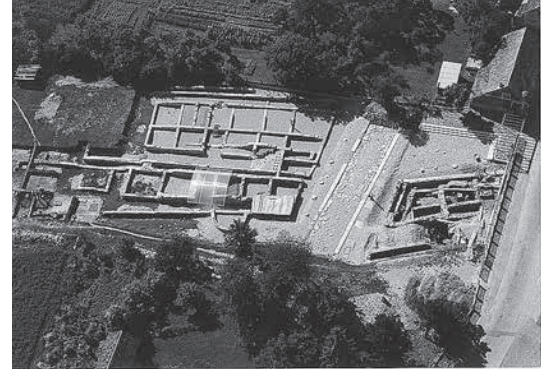
Jedno od glavnih obilježja njezina rada bila je nevjerojatna upornost – nikad ni od čega nije odustajala i neprestano je tražila nova rješenja kako bi se zacrtani plan ostvario. Pritom njezina rješenja nikada nisu bila površna, brinula se o svakom detalju i temeljito ga promišljala. Upravo se u radu na terenu najbolje isticala njezina organizacijska sposobnost i široko sagledavanje problema, što je rezultiralo interdisciplinarnim pristupom tijekom radova u Šćitarjevu i V. Toplicama. Tražila je stručnjake i suradnike koji će riješiti pojedini problem, što je više puta rezultiralo potpuno inovativnim rješenjem (npr. način drenaže rimskih zidova u Šćitarjevu, sustav grijanja kamena u V. Toplicama i dr.). Upravo zahvaljujući njezinoj upornosti, brzi o baštini i organizacijskim sposobnostima, Arheološki park Andautonija u Šćitarjevu otvoren je još 1994. kao prvi arheološki park u Hrvatskoj.

Početakom 1990-ih godina preuzela je i poslove u Varaždinskim Toplicama, u vrijeme kada nitko nije htio prihvatiti sanaciju tada vrlo zapuštenog lokaliteta za koji se činilo da je gotovo sav istražen i nezanimljiv za daljnja istraživanja. Naime, nitko nije mogao pretpostaviti koje sve tajne krije taj lokalitet, što se pokazalo 2011. i 2012. istraživanjem izvorišnog bazena, kada je otkriveno više od 50 kamenih spomenika i 18 000 rimskih kovanica. Upravo su rezultati tih istraživanja, i to neposredno prije mirovine, Dorici Nemeth-Ehrlich bili svojevrsna nagrada za sve godine njezine borbe da se lokalitet sanira i prezentira.

Njezin entuzijizam vezan za lokalitete Šćitarjevo i Varaždinske Toplice bio je rezultat brige o arheološkoj baštini, osjećaja odgovornosti i poštovanja prema nalazima i lokalitetu te želje da ih se suvremenom interpretacijom i prezentacijom i predstavi širokoj publici. U radu na terenu dolazilo je do izražaja Doričino razumijevanje i poštovanje ljudi s kojima je surađivala – prihvaćala je tuđa mišljenja i ideje, bilo da se radilo o mlađim kolegama, radnicima, restauratorima ili nekim drugim suradnicima. Njezin pogled na život, kao i njezini savjeti, uvijek su otvarali neke nove vidike, svaki je problem uspjela promotriti s druge strane i dati neko rješenje koje je bilo puno tolerancije i razumijevanja.

Bio je užitak s Doricom raditi na izložbama, kao i na prezentaciji nalaza, jer je kao povjesničarka umjetnost, ali i osoba s izuzetnim osjećajem za estetiku, uvijek imala pravi savjet i rješenje. Pamtit ćemo je i kao veliku ljubiteljicu fotografije, vrlo često s fotoaparatom u ruci, što je rezultiralo time da su lokaliteti Šćitarjevo i V. Toplice u brojnim publikacijama predstavljeni upravo njezinim fotografijama.

I nakon odlaska u mirovinu Dorica se i dalje brinula o Šćitarjevu i V. Toplicama te savjetima nastojala pomoći oko radova na tim lokalitetima, a iznimno se veselila svim realiziranim planovima. Smatrala je da su prezentacija nalaza i lokaliteta izuzetno važni kako bi se rezultati istraživanja približili širokoj publici. Pritom nikada nije isticala sebe već je ponajprije nastojala da se ostvare zacrtani planovi, a da nije bilo njezine upornosti, mnogi sigurno ne bi nikada čuli za rimske lokalitete Andautoniju i Aquae lasae. Još je od 2000. poticala razvoj vizualnog identiteta kao važnog elementa prepoznatljivosti lokaliteta kao turističke destinacije. U skladu s tim, već se 20-ak godina u Arheološkom parku Andautonija predstavljaju brojne latinske poslovice i izreke, a za ovu nam se priliku prigodnom čini misao rim-

sl.3. Andautonija, Šćitarjevo - istraženi dio rimskog kupališta i ulice, 1994. (foto Dorica Nemeth-Ehrlich)

sl.4. D Nemeth-Ehrlich, V. Toplice, istraživanja 2011. (foto D. Kušan Špalj)

sl.5. Šćitarjevo, avionski snimak, 1995. (foto D. Nemeth Ehrlich)

sl.6. D Nemeth-Ehrlich, V. Toplice istraživanja, 2011. (foto D. Dammann)

skog senatora Frontina iz 1. stoljeća (koju je zabilježio Plinije), a uklapa se i u Doricin pogled na život: *Nepotreban je izdatak za spomenik, uspomena na nas trajat će ako smo to životom zaslužili.*

Svi koji smo dobro poznavali Doricu čuvat ćemo sjećanje na vrijednosti rezultata njezina rada, ali i na sve vrijednosti kojima je kroz život obogaćivala svijet oko sebe.

IZLOŽBE KOJIMA JE AUTORICA ILI SUAUTORICA

1985. – *Tragovi Rimskog Carstva u Zelinskom prigorju* (s M. Gorenc), Zelina

1986. – *Pepelane i Orešac*, Virovitica

1988. – *Stoljeća Andautonije u Šćitarjevu* (s P. Vojvoda), V. Gorica, Zagreb, Brdovec

1994. – *Andautonia – antički grad* (s D. Kušan, T. Pintarić), Zagreb

1997. – *Aquae Iasae – Varaždinske Toplice, vizualizacija rimske arhitekture* (više autora), Zagreb, Varaždinske Toplice, Kutina, Solin, Pula, Split, Makarska, Bratislava, Piešťany

2002. – *Arheološki park Andautonija – Ekomuzej Šćitarjevačke Posavine* (s D. Kušan), Šćitarjevo, Turistička zajednica Zagrebačke županije

2008. – *Andautonija – 2000 godina rimskog grada* (s D. Kušan Špalj), Zagreb

STALNI POSTAVI KOJIMA JE AUTORICA ILI SUAUTORICA

1994. – Arheološki park Andautonija – muzeološka prezentacija arheološkog lokaliteta u Šćitarjevu (s D. Kušan)

2011. – Zavičajni muzej Varaždinske Toplice (s D. Kušan), V. Toplice

2012. – Stalni postav Arheološkog muzeja u Zagrebu (*Grčke vaze, Urbanizacija, Svakodnevni život – nakit*).

OBJAVLJENI ZNANSTVENI I STRUČNI RADOVI (izbor)

1983. – „Helenistički gutusi iz Arheološkog muzeja u Zagrebu”. *VAMZ*, ser. 3., sv. XVI-XVII, Zagreb 1983 – 1984, 75-90.

1994. – Nemeth-Ehrlich, D. i Vojvoda, P. „Andautonija – rimsko urbano središte”. U: *Zagreb prije Zagreba: arheološka baština Zagreba od pret-povijesti do osnutka biskupije 1094. godine*, ur. A. Rendić-Miočević, 39-45. Zagreb: Arheološki muzej.

1997. – Nemeth-Ehrlich, D., D. Kušan i I. Kušan. *Aquae Iasae, Varaždinske Toplice – vizualizacija rimske arhitekture*. Arheološki muzej u Zagrebu.

2003. – Nemeth-Ehrlich, D. and D. Kušan Špalj. „Municipium Andautonia”. In: *The autonomous Towns of Noricum and Pannonia*, eds. M. Šašel Kos et al, 107-112. Pannonia I, Situla (2003), 41.

2005. – Kušan Špalj, D. i D. Nemeth-Ehrlich. „Arheološki park Andautonija – projekt daljnjeg razvoja kao Ekomuzeja Šćitarjevačke Posavine i Dani Andautonije u Šćitarjevu / The Andautonia archaeological park – project for its further development as Ecomuseum of the Šćitarjevo area Sava valley and the Šćitarjevo Andautonia days”. *Informativa Museologica* (2005) 36 (3-4): 24-29.
2007. – Nemeth-Ehrlich, D. and D. Kušan Špalj. *2000 godina Andautonije, od rimskog grada do arheološkog parka / 2000 years of Andautonia, from the Roman town to the Archaeological park*. Archaeological museum in Zagreb.
2012. – Kušan Špalj, D. i D. Nemeth-Ehrlich. „Aquae Iasae – Varaždinske Toplice – arheološka istraživanja rimskog izvorišnog bazena i okolnog prostora”. U: *Arheologija varaždinskog kraja i srednjeg Podravlja*, ur. J. Balen, M. Šimek, 107-130. Izdanja Hrvatskog arheološkog društva 28, 2012.
2014. – Nemeth-Ehrlich, D. i D. Kušan Špalj. „Rimska naselbina AQUAE IASAE – izsledki arheoloških raziskav mestnega parka v Varaždinskih Toplicah / The Roman Settlement AQUAE IASAE – Findings of Archaeological Excavations in the Area of the Varaždinske Toplice Municipal Park. In: *Najnovije rimske najdbe na območju Varaždinskih Toplic / Recent Discoveries of Roman Remains in the Region of Varaždinske Toplice*, exhibition catalogue, ed. N. Pirnat Spahić, 24-27, 36-41. Cankarjev dom, 2014.
2014. – Nemeth-Ehrlich, D., D. Kušan Špalj. „Aquae Iasae, Varaždinske Toplice”. U: *Klasični Rim na tlu Hrvatske – arhitektura, urbanizam, skulptura*, katalog izložbe, ur. M. Šegvić, D. Marković, 133-140. Galerija Klovičevi dvori, 2014.
2015. – Nemeth-Ehrlich, D., D. Kušan Špalj. „Rimsko naselje AQUAE IASAE – rezultati arheoloških istraživanja na prostoru gradskog parka u Varaždinskim Toplicama / The Roman Settlement AQUAE IASAE – Findings of Archaeological Excavations in the Area of the Varaždinske Toplice Municipal Park”. U: *Nova otkrića iz rimskog razdoblja na području Varaždinskih Toplica / Recent Discoveries of Roman Remains in the Region of Varaždinske Toplice*, katalog izložbe, ur. N. Pirnat Spahić, 24-27, 36-41. Arheološki muzej u Zagrebu, 2015.

Primljeno: 28. lipnja 2022.

sl.7. Dizajn Likovni Studio

IN MEMORIAM: DORICA NEMETH-EHRLICH (APRIL 8, 1948 – DECEMBER 23, 2021)

Dorica Nemeth Ehrlich was born in Zagreb (on April 8, 1948), in which town she was educated, in 1976 receiving a degree from the Faculty of Humanities and Social Sciences in art history and archaeology.

She spent the whole of her career, from 1973 to 2013) in the Zagreb Archaeological Museum. From 1973 to 1981 she worked in the library, and from 1981 was curator in the Antique Department; from 1991 she was senior curator and from 1997 museum advisor. During this time she undertook studies and classifications of material in the Antique Department, materials such as Roman personal adornments, Greek vases, finds from various archaeological sites, also preparing and studying various objects for exhibitions put on by the Museum. Such exhibitions include *Tesori Nazionali della Croazia; Zagreb before Zagreb, Museopis* and others. She herself created several exhibitions (*Aquae Iasae – visualisation of Roman architecture; 2000 years of Andautonia* and others.

She is to be credited with the creation of several parts of the permanent display of AMZ, the permanent display of the Varaždinske Toplice Local History Museum; she also wrote numerous scholarly and professional works. Alongside her regular museum tasks, she ran archaeological excavations at a number of sites (1984-1988) in Orešec by Virovitica, 1982-1984 in Komin by Zelina; 1984 in Črnkovec). However, the major part of her career was devoted to excavations of the Roman city of Andautonia (Šćitarjevo and the Aquae Iasae settlement in Varaždinske Toplice.